

**Банас Тарас,
Решетник Антоніна**

ПРО ДЕЯКІ ПРАВА ДИТИНИ В СІМ'І І СУСПІЛЬСТВІ. БІБЛІЙНИЙ ПОГЛЯД

Предметом дослідження є необхідність врахування прав дитини в світлі Слова Божого. У статті актуалізуються негативні явища в суспільстві, розкривається сутність понять «насильство», «ненасильство». Головною темою є сімейне правове поле дитини.

Ключові слова: *Слово Боже, права дитини, насильство, відповідальність.*

В сьогоdnішній надскладний час економічних, політичних, соціальних, екологічних проблем і негараздів по-особливому, як не дивно, і не парадоксально, слід в першу чергу звернути увагу на особистість: молоду людину, дитину. Діти були і залишаються однією з найуразливіших груп суспільства. Проблема захисту прав дитини є надзвичайно актуальною. Діти і підлітки в Україні з раннього віку долучаються до паління, алкоголю, наркотиків, розбещеності. Соціологічне опитування серед 6, 5тис. дітей та юнаків у 335 навчальних закладах по всій Україні провів Український інститут соціальних досліджень ім. Олександра Яременка, результати цього дослідження насторожують [4, 8]. Міцний алкоголь почали вживати 11-річні дівчатка, половина всіх 15-річних хлопців та 30% дівчат щотижнево вживають пиво. Серед десятикласників 20% учнів мають досвід статевого життя, при чому, кожен третій контакт відбувається з використанням алкоголю, а третина підлітків не знає шляхів передачі ВІЛ-інфекції. В Україні у 2006 році, офіційно, 170 дівчаток 10-14 років зробили аборт і, більше 8,5 тис. абортів зробили дівчата 16-18 років. 40% з них, це вже медициною зазначений факт, стали безплідні [19].

Україна визнана на міжнародному рівні як «джерело» надходження дітей на ринок дитячої порнографії. За останні 10 років порушено 2, 5тис. кримінальних справ на ґрунті сексуальної розбещеності, сексуальної експлуатації дітей. Результати дослідження показують, що серед дітей і юнаків

почастішали випадки образ і насилля, вони ненормально харчуються, мало рухаються, натомість багато часу проводять перед екранами телевізорів і комп'ютерів. У нас неконтрольований телевізійний екран, кіберпростір. Дитину стає небезпечніше залишати дома без нагляду, ніж пускати на вулицю. Як на цьому фоні захистити право дитини на життя, любов, особисту гідність, нормальний розвиток, Боже піклування, освіту, здоров'я, виховання у повноцінній сім'ї? [10].

Зазвичай влада Бога видається пересічній людині, поглинутій турботами сьогодення, чимось віддаленим, нереальним. Насправді - це особлива Влада, Влада, що дає права, захищає їх навіть тоді, коли людина вперто і наполегливо намагається позбутись цих прав [16].

Перш ніж приступити до нашого викладу біблійного тлумачення прав дитини в сім'ї та суспільстві, ми б хотіли акцентувати увагу на двох моментах: перше - дефініцію «право» дитини, ми будемо розглядати з поняттями «насильство-ненасильство» і друге - головним місцем реалізації прав дитини вбачаємо сімейне правове поле, як первинну і найголовнішу ланку суспільства..

Чому сьогодні є потреба в розгляді питання про запобігання порушення прав дитини? Чому порушуються права дитини, не усвідомлюючи, навіть, що це є пряме насильство над дітьми? ХХ століття залишило нам у спадок цілу низку негативних явищ, яких не могли обійти увагою соціологи, з-поміж них і феномен «насильства». Уже сьогодні рясніють шпальти наукових часописів такими фразами як «насильство в суспільстві», «насильство в сім'ї», «етика ненасильства», «психологія насильства». Найбільше вражає саме існування поняття «насильство в сім'ї». Звичайно, не можна відкидати того, що молоде покоління людей виховувалось на прикладах постійної демонстрації жахливого мистецтва насильства [2].

За філософською енциклопедією насильство - це «застосування певною соціальною групою різних форм примусу стосовно інших соціальних груп з метою набуття тих чи інших прав і привілей» [18]. Юридичний енциклопедичний словник визначає насильство як «фізичний чи психічний вплив однієї людини на іншу, що порушує гарантоване право конституції на особисту недоторканість у фізичному чи психічному розумінні» [20]. За новим тлумачним словником української мови,

насильство - це «застосування сили для досягнення чогось, примусовий вплив на когось, щось» [13]. За визначенням Х. Госс-Майера, насильство - це сила, що завдає збитків людському життю в його різноманітних проявах, вона руйнує, принижує, експлуатує, насилує людську природу і життя, «воно (насильство) міститься у страхі бути відхиленим, втратити певні блага (права), цінності, а, можливо, й саме життя» [2].

Отже, насильство забирає права дитини, а ненасильство - відкриває двері до реалізації цих прав.

Сім'я - це ядро суспільства. Саме через сім'ю формується людина, як особистість. Через сім'ю або розкриваються закладені в людині здібності, або знівечуються та занедбуються. Інститут сім'ї був започаткований самим Богом і, безумовно, Він має найкращі вказівки щодо устрою сімейного життя та реалізації прав кожного її члена. Сім'я є тією дорогою, від якої не можна відірватись [3, 7].

В цьому світі, де існують різноманітні форми правління, главенство під час виникнення розбіжностей чи суперечностей між державними та міжнародними законами і законами Біблії, мають державні та міжнародні положення. В християнстві, коли виникає розбіжність та суперечність між законами Біблії та законами держави і міжнародних декларацій, главенство для християн мають закони Біблії.

Правове поле для дитини починається з сім'ї. *Перший рівень* - закладка фундаменту реалізації прав дитини - це дошлюбні стосунки молодої пари. *Другий рівень* - формування і становлення цих прав - сам акт здійснення та узаконення шлюбу. *Третій рівень* - розвиток і реалізація прав дитини, на наш погляд - це життя в сім'ї, як у середовищі суспільства.

- *Право дитини на зачаття від батьків, що керуються чистими почуттями любові.* Однією з перших небезпек для дитини, яка чатує, щоб вкрасти її права є ймовірність бути зачатою в блуді, насильстві, алкогольному оп'янінні, наркотичному стані або просто бути небажаною (Пс. 50: 7, Євр. 13: 4, Ефес. 5: 28, 33; 1Кор. 7: 14). Християнська практика та практика лікарів свідкують про те, що діти зачаті в аморальному стані більш схильні до дії гріха, демонічних впливів та гріховних нахилів по спадковості [14].

- *Дитина має право від Бога - бути зачатою в законному шлюбі.* «Нехай буде у всіх чесний шлюб та ложе непорочне (Євр. 13: 4), в любові батьків один до одного (Єфес. 5: 28, 33; Тит. 2: 4).

Фактично свої Божественні консультації побожні батьки почали вже давно - ще тоді, коли покохали одне одного, коли вперше ввійшли до своєї спальні, коли так терпляче очікували народження дитини [3, 17].

• *Дитина має права на нормальний розвиток в утробі матері.* Псалмоспівець Давид говорить: «Бо ти вчинив нирки мої, Ти виткав мене в утробі матері моєї» (Псі39: 13). Одразу після зачаття дитина має право на життя: «Не вбивай!» - каже нам одна із заповідей Божих (Вих. 20: 13; Мт. 5: 21).

Конституція України стверджує: - «Кожна людина має право на життя». Виникає питання: хто мається на увазі під словом «кожна» - нещодавно народжена, чи повнолітня, або ще не народжений зародок в утробі матері?

Згідно законодавства України «людиною являється і та істота, яка ще не народжена». Тоді чому існує стаття у якій йдеться про те, що штучне переривання вагітності, термін якої не перевищує 12 тижнів, може здійснюватись за бажанням матері? Узаконення абортів скидає всі етичні і юридичні кодекси, метою яких є захист людської особи [10, 19]. Аборт - це згусток егоїзму, жорстокості, бязгуства та лицемірства.

• *Право дитини на посвячення Богові, на перебування під Його охороною.* Переважна більшість батьків приводять, чи приносять своїх дітей перед лице Боже, щоб священнослужитель та Церква помолились за них, а Господь їх поблагословив. Так робили в часи Старого Заповіту (Вих. 13: 2; I Сам. 1: 28; Чис. 6: 23), так говорив сам Ісус: «Пустіте дітей, щоб до Мене приходили, і не забороняйте їм, бо таких Царство Боже» (Лк. 18: 16). Вроджене прагнення до Бога - закладене в дитині. На це вказували К. Ушинський, С. Русова, О. Вишневський, В. Зеньковський [9, 11, 14].

• *Право дитини на Біблійне виховання.* Батьки просто зобов'язані виховувати дітей в остереженні і науці Господній: «І пильно навчиш цього синів своїх, і будеш говорити про них як сидітимеш удома, і як ходитимеш, і коли ти вставатимеш (Повт. 6: 7). В Новому Заповіті сказано: «... а виховуйте їх (дітей) в напominанні й остереженні Божому!» (Єфес. 6: 4). Біблія свідкує нам про те, що Бог поклав майже всю відповідальність за виховання дітей, за пізнання Бога та Його законів на батьків [6, 14].

• *Право дитини на повагу до своєї особистості.* На сьогоднішній день науково доведено, що дитина, яка знаходиться в утробі матері перебуває під впливом стосунків (позитивних чи

негативних) між батьками та ставлення їх до себе. Якщо дитина є бажаною, очікуваною, то вона розвивається фізично, душевно і духовно краще, ніж та дитина, яка є небажаною. Своє ставлення до дитини батьки виражають як мовою, так і внутрішніми та душевними почуттями [14, 15]. Бог вимагає поваги до дітей, як до особистостей зі сторони суспільства, батьків, Церкви (Кол. 3: 1; Бут.: 27; І Ів. 2: 14; І Кор. 7: 14). Дитина має приходити в цей світ, як суцільний згусток любові [3].

Дитяче світосприйняття, яке ще недавно називали «світом дитинства» зазнає сьогодні нищівної атаки і руйнації. По суті, дорослі неусвідомлено (а хтось і свідомо!) здійснюють активну деморалізацію дитячої субкультури. В історії культури деморалізація народу і його духовне ослаблення - явища взаємопов'язані. Тому обереганню цнотливості молодого покоління, особливо дівчаток, була запорукою збереження національного духу і традицій народу, його державності. Сексуалізація, або інакше кажучи – розбещеність дитячої свідомості є прямим злочином проти особистісної недоторканості дитини. Окрім цього, поширюється інверсійний

(перевернутий, перекручений) тип статевої соціалізації молодого покоління, що приводить до формування «унісексуальної» моделі психологічної статі. «Унісекс» не лише в одязі, моді, формах поведінки - Бог засуджує прагнення до оголення чи до змішання стилю одягу між статями (Повт. 22: 5), але й у психостатевих пристрастях. Така статева соціалізація, по своїй суті, є прямим насильством над природою дитини і загрожує катастрофою для суспільства в цілому, масштаби якої важко собі уявити. Доля Содому і Гоморри нам відома. Моральна чистота дітей починається, насамперед, з чистоти помислів їх батьків (Мт. 5: 2В). Орієнтиром для наших думок, передусім, має бути чистота (Кол. 3: 1-5; Фил. 4: 8).

• *Право дитини на матеріальну підтримку з боку батьків.* Бог поклав відповідальність за підготовку та введення дітей у доросле життя на батьків, які зобов'язані готувати своїх дітей до самостійного життя, сприяючи їм у навчанні, набутті професії, і, навіть, працевлаштуванні (2 Кор. 12: 14) [14].

• *Право на виховання у повноцінній сім'ї.* Непорушність шлюбу - від Бога: дитина має право жити в такій сім'ї. Розлучення різко обмежує права дитини на постійну любов, увагу, повагу, виховання батьків, а також може мати гіркі наслідки в особистому шлюбі дитини. Повторний шлюб також обмежує права дітей і тих, що від минулого шлюбу і тих, що народились у новому шлюбі [12].

- **Право дитини на батьківське покарання.** Писання нам нагадує: «Коли терпите кару, то робить Бог вам, як синам. Хіба є такий син, що батько його не карає?» (Євр. 12: 5-11). Інші місця Біблії навіть говорять про користь батьківського покарання (Пр. 22: 15; 29: 15), але в цьому закладена глибина саме батьківського покарання, коли плаче не тільки дитина, а й серце батьків. Дитина, однозначно, ні в суспільстві, ні в сім'ї не повинна терпіти насилля.

Американські спеціалісти, співробітники організації «Ргоіесі Нагтопу», у 1998 році провели дослідження на території Республіки Карелія в межах проекту «Попередження насилля в сім'ї» і визначили поняття «насилля» та «жорстоке поводження з дитиною».

- Над дитиною здійснено насилля якщо: над нею знущались, нанесли побої, заподіяли шкоду її здоров'ю, порушили її статеvu недоторканість і статеvu свободу, залякували, вселяли страх діями, жестами чи поглядом, використовували для залякування свій вік, ріст, посаду, кричали на неї, погрожували насиллям над родичами дитини, її друзями, чи, навіть, тваринами.

- До жорстокого поводження також відносили використання сили суспільних інститутів: релігійних організацій, суду, міліції, школи, спецшколи, притулку, родичів, психлікарень тощо.

- Над дитиною здійснюють насилля, якщо використовують для цього: ізоляцію, не допускають до спілкування з однолітками, дорослими, братами і сестрами, батьками, чи батьками батьків.

Над дитиною здійснено емоційне насилля, якщо принижують її гідність, використовують образливі прізвиська, використовують її в якості довіреної особи, коли при спілкуванні з дитиною проявляють непослідовність, дитину соромлять, використовують її в якості переповідана інформації іншому з батьків (при розлученні, сварках).

- Над дитиною здійснюють економічне насилля, якщо не задовольняють її головні життєві потреби, контролюють поведінку за допомогою грошей, використовують її в якості торгів при розлученнях, використовують погрози залишити її, перевести в інший колектив, заподіяти собі смерть, нанести фізичне ушкодження собі чи родичам.

- До дитини дорослі відносяться жорстоко, якщо поводяться з нею як зі слугою, з підлеглим, відмовляються повідомляти рішення, що безпосередньо її стосуються, перебивають під час розмови [5].

Висновок. *Чи можна сьогодні позбутися насильства, чи, принаймні, значно зменшити його прояви на дітей, а, разом з тим, зберегти їх права? Позитивну відповідь нам дає*

християнська педагогіка, що базується на Слові Божому. Вона повертає нас лицем до дитини, до її виховання. Адже від того, яким ми відкриємо для дитини світ, буде залежати її духовне зростання. Отже, нам залишається реалізувати Біблійні настанови і у світському, і в сімейному вихованні дітей.

The article of research is a necessity of account of rights for a child in the light of God's Word. In the article make of interest at this time the negative phenomena in society, opens up essence of concepts «violence», «nonviolence». A main theme is the domestic legal field of child.

Keywords: *God's word, rights for a child, violence, responsibility.*

СПИСОК ОСНОВНИХ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Біблія. Українське біблійне товариство. - 1993. - 1355с.
2. Богуш А. Ідеї ненасильства у християнській педагогіці /А. Богуш Християнські цінності: історія і погляд у третє тисячоліття. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». - Острог, 2002. - Т. IV. - С. 216-221.
3. Боечко В. Шлюб з небес /В. Боечко. - Львів: «Добрий самарянин». - 1999. -251с.
4. Дубовик Н. Жертви неоголошеної війни- 53 мільйони щорічно / Наталя Дубовик// Слово вчителю. -2008. - №3. - С. 45-49.
5. Жестокое обращение с детьми: сущность, причины, социально-правовая защита / [Т. Я. Сафонова, Е. И. Цымбал. - Жестокое обращение с детьми и его последствия]. - М., 1993.
6. Ігнатов С. Роль сім'ї у формуванні світогляду/ С. Ігнатов // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». - Острог, 2000, Т. III. - С. 110-116.
7. Ковалів о. Вітольд- Йосиф. Родина- первісна клітина суспільства / о. Вітольд -Йосиф Ковалів // Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції. - Острог, 1998.-С. 143-147.
8. Крупницький Л. ЮНІСЕФ називає тривожний стан молоді в Україні /Л. Крупницький // Благовісник. - 2008. - №2. - С. 44
9. Литвиненко С. В. В. Зеньковський про релігійне життя дітей / С. Литвиненко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». - Острог, 2000, Т. III. - С. 374-377.
10. Ліщинський Ю. Ти незбагнений, Боже... / Ю. Ліщинський // Слово вчителю. - 2008. - №3. - С. 9-11.

11. Мельничук М. Концептуальні засади духовного розвитку дітей / М. Мельничук // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». - Острог, 1999, Т. П, Ч. 2.-С. 276-281.
12. Немцев В. С. Союз любви / В. С. Немцев. - 2-е изд., испр. и доп. - Мн.: Церковь Пробуждение, 2004. - 896с.
13. Новий тлумачний словник української мови у 4-х Т.. - Т. 1. - К.: Аконті, 1999. - 1081с.
14. Пилип'юк М. Права дитини в світлі Слова Божого / М. Пилип'юк // Матеріали I Всеукраїнської міжконфесійної християнської науково-практичної конференції. - м. Кам'янець-Подільський, 2008. - С. 167-175.
15. Постовий В. Духовні основи виховання дітей і молоді в сучасних умовах української родини / В. Постовий // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». - Острог, 2000. - Т. Ш. - С. 458-464. '
16. Пролев С. Влада Бога і самовизначення особистості / С. Пролев // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». - Острог, 2000, Т. Ш. - С. 224-231.
17. Роняк Т. Іван Огієнко про виховання на Біблійних принципах в сім'ї/ Т. Роняк // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». - Острог, 1999, Т. И, Ч. 2.-С. 282-287.
18. Философская энциклопедия. - М.: Советская энциклопедия, 1965.-835с.
19. Шайнога Д. Аборти - проблема сьогодення /Д. Шайнога, О. Пилипчук // Матеріали I Всеукраїнської міжконфесійної християнської науково-практичної конференції. - м. Кам'янець-Подільський, 2008. - С. 133-140.
20. Юридический энциклопедический словарь. - М.: 1997. - 804с.

УДК 364. 632: 351.74

Баранюк М. І.

РОЛЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У ЗАПОБІГАННІ ЖОРСТОКОМУ ПОВОДЖЕННЮ З ДІТЬМИ

В статті аналізується проблема запобігання жорсткому поводженню з дітьми правоохоронними органами.